

A "SZÉPIRODALMI KOSZORU" PROGRAMJA

Arany János életrajzából ismeretes, hogy az általa szerkesztett „Szépirodalmi Figyelőt” 1863 januárjától „Koszoru” címen jelentette meg. Nem ismeretes azonban, hogy a költő új címként először a „Szépirodalmi Koszort” választotta s 1862. október 1-én ily nevű hetilap megjelentetésére kért a Helytartótanáctól engedélyt. A hatóságok ezzel egyidőben programnyilatkozatot kértek Arany Jánostól, s ő ebben lapjának rendeltetését és tartalmát a következőképpen részletezte:

„Célja a lapnak jelesb íróinkat mind egy koszorúba gyűjtve, a magyar szépirodalom (műpróza és költészet) aesthetikai fejlődését előmozdítani, egyszersmind a műveltebb közönségnek való ismereteket kellemes formában terjeszteni. E szerint a 'Sz. Koszoru' főlappja szépirodalmi, ún. kötött és kötetlen alakú költői dolgozatok, továbbá (nem szorosan tudományos) aesthetikai, társadalmi, általános műveltség terjesztő cikkeik (ide vonhatók lévén péld., föld- és népisme, utazás, historia, sőt némely általánosb érdekű tudományág egyes mozzanatai vagy korrajza is, mivel közönség számára népszerűen előadva); melléklapja vagy tárcaja: bíráló, ismertető, mulattató tartalommal, ú.m. könyvismertetések, kivonatok, jelesb műveknél tüzetes bírálatok is, apróbb irodalmi, művészeti, társadalmi közlések a bel- és külföldről, ismeretterjesztő noticeok, színbírálatok, könyvészet, szóval mindaz, minek egy úgy nevezett literaturai lapban helye van. Képeket egyelőre nem ígér, mert minden igyekezetét a tartalom becseré kívánja fordítani, de fentartja magának, hogy idővel, kedvező körülmények közt azokat is adhasson.”

Október végén Arany ismét a Helytartótanácshoz fordult és bejelentette, hogy hetilapjának címe nem „Szépirodalmi Koszoru”, hanem „Koszoru. Szépirodalmi s általános műveltség terjesztő hetilap” lesz. Mivel a Helytartótanács eddig még nem intézkedett a költő kérelmének az ügyében, az 1862. november 7-én kiadott engedélyokirat (20.567/1862-Eln.) már a „Koszoru” címére szólt. A „Koszoru” első számában (1863. január 4.) Arany János nem ad programot, és így az idézett levéltári forrás értékesen egészíti ki e nagyjelentőségű irodalmi hetilapra vonatkozó ismereteinket.

Szabó Ferenc

ADY ENDRE DIÁKKORI VERSE 1893-BÓL, EGY EMLÉKKÖNYVBEN

A költő ifjúkorára vonatkozó kutatásokból tudjuk, hogy 1892–93-ban, a zilahi gimnázium V. osztályába kerülve Ady Endre „már sűrűn verselt”.¹ Mégis aránylag csekély az első esztendőkből fennmaradt Ady-versek száma. Bár ezekben a diákkori próbálkozásokban még kevés nyom mutat a későbbi nagy-versekre, a költő életművének teljességéből nem rekeszthetők ki.

Az ismeretlen korai versek közül való az alábbi nyolcsoros is, amelyet Görgey Mihály volt zilahi diák „Poesie” című, egykorú emlékkönyve őrzött meg. A barna vászonkötéses, kb. 60 lapos kötetke 1893 januárja és 1897 közötti, túlnyomórészt azonban 1893-as bejegyzéseket tartalmaz.² Görgey Mihály Ady iskolatársa vagy osztálytársa lehetett, s az emlékkönyvben olvasható dátum szerint szintén 1877-ben született. Az iskolatársi vagy osztálytársi kapcsolatot bizonyítja az is, hogy a bejegyzések, emlékkersek jórésze ugyanattól az Ady körüli zilahi diáktársaságtól származik, amelynek tagjai Tötös György 1959-ben előkerült diákkori emlékkönyvében szerepelnek.³ A Kovalovszky Miklós összeállításában kiadott emlékezőskötet névmutatója, névelőfordulásai alapján *hét zilahi diáktárs található Görgey Mihály emlékkönyvének bejegyzői között*. Közülük 1893-ban az alábbiak írtak a kötetkébe zilahi keltezéssel: Davidovits Sándor, Balássy Miklós, Friedmann Tibor, Teleki András, Wisky Péter, Somogyi Endre és

¹ KOVALOVSZKY MIKLÓS: Ady Endre önképzőkori tag. Bp. 1943. 16.

² Az emlékkönyv ma Gyulán, Pallag Erzsébet banktisztviselő nő tulajdonában van. Közlése szerint kb. 15 évvel ezelőtt ajándékba kapta, ma már nem tudja, kítől. A kötetben szereplő Ady verse Bálint Ferenc levéltáros hívta fel a figyelmemet. Neki s az emlékkönyv birtokosának ezután is köszönetemet fejezem ki készséges segítségükért.

³ Emlékezősek Ady Endréről I. Gyűjtötte, sajtó alá rendezte és magyarázatokkal ellátta KOVALOVSZKY MIKLÓS. Új Magyar Múzeum 5. Bp. 1961. 513. Az ott felsoroltak közül öten (Balássy Miklós, Friedmann Tibor, Somogyi Endre, Halmágyi Zsolt, Wisky Péter) szerepelnek bejegyzéseikkel Görgey Mihály emlékkönyvében.

Halmágyi Zsolt. (A későbbi években csak Somogyi írt még egyszer a kötetkébe, 1896-ban. Összesen 18 zilahi bejegyző fordul elő, 17 közülük 1893-ban írt az emlékkönyvbe, egy pedig 1896-ban.) Ady és Görgey Mihály kapcsolatára utal a kötet táblájának belső oldalán ez az ajánlás is: „Szeretettel ajándékozom emlékkönyvemet Kiss Klára hugomnak, Ady Endre barátom nagy rajongójának. Németboly 1929. XII. 24. Görgey Mihály.”

Az emlékkönyvben Ady sajátkezű írásával szereplő vers szövege:

A barátság Vesta—tüze
Szíveinkben lánggal égjen,
És ki addig ne aludjék,
Amíg csillag van az égen.

Theseusi barátság az,
Amit te irántad érzek.
— S hogy emlékem híven tartsd meg
Jó barátom — arra kérek!
Zilah 1893. jún. 16.

igaz barátod
Ady Endre

A téma valószínűleg a tanévvégi búcsúzkodások miatt foglalkoztathatta a 16 éves Adyt, mert osztálytársa, Teleky Endre emlékkönyvébe is hasonló mondanivalójú, hasonló motívumú verset jegyzett be egy héttel előbb, 1893. június 9-én.⁴ Egy másik korai költeményében (Tötös Györgynek) 1894. október 17-én is ugyanerről írt.⁵

A Görgey Mihály emlékkönyvében fennmaradt Ady-vers láthatólag a korai szárnypróbálgatások közül való, de így is elüt a korabeli szokványos, innen-onnan átmásolt emlékkönyvi szövegektől abban, hogy egyéni és önálló alkotás.

Bustya Endre

BABITS MIHÁLY LEVÉLVÁLTÁSA SÉNYI LÁSZLÓVAL

Sényi László, a Marosvásárhelyi Kemény Zsigmond Irodalmi Társaság főtitkára 1935-ben felolvasó ülésre invitálta Babits Mihályt és feleségét. Az út tervét rögzítő levélváltásukat itt adjuk. (Az utazás — közbejött okok miatt —, elmaradt.)

(Nyomtatott levélpapír két oldalán géppel írva. — Másodlat!)

A KEMÉNY ZSIGMOND IRODALMI TÁRSASÁG
Főtitkára

Marosvásárhely, Bolyai-ház
[1935. aug. 24.]

Mélyen Tisztelt Barátom!

Mint az országrész legéletserűbb irodalmi egyesületének szerény szekértolója az idevaló közönség régi vágyának szeretnék eleget tenni, midőn a jelenkori magyar szellemiség legfőbb vezérért próbálom megnyerni — emelvényünknek egy személyes megtisztelésére.

Engedd meg mélyen tisztelt Barátom, a Kemény Zsigmond Társaság erre vonatkozó tiszteletteljes meghívását Elédbe terjesztenem. Méltóztassál Magad meghatároznod ezen meghívásunk elfogadásának anyagi feltételeit és szereplésed várható időpontját. Csak épen az utóbbira nézve legyen szabad nekem egy dátumot ajánlanom, és pedig f. évi október 27-ét (vasárnap), mint a helyi viszonyok szempontjából legalkalmasabb időt. Felléptidőjét, sajnos, nem ígérhetek, legalábbis Hozzád méltót nem, mert a többé kevésbé végleg leszegényedett közönség a helyarákat rendre annyira leszállította, hogy még zsúfoltt ház se bír számbavehető jövedelmet behozni, míg a mellett a dologi kiadások árszabása mereven megmarad a réginek. De utazásod fedezetét saját számítások szerint, kívánatra előlegesen is, valamint itt mindenre

⁴ Emlékezősek Ady Endréről i. m. 513.

⁵ I. m. 514.